

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В ЗМІННІЙ СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОГО СВІТУ

SOME ISSUES OF GLOBAL PROBLEMS IN THE CHANGING SYSTEM OF VALUES OF THE MODERN WORLD

Грущинська Н.М.

доктор економічних наук, професор,
заступник директора,

Навчально-науковий інститут неперервної освіти
Національного авіаційного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5606-4666>

Hrushchynska Natalia

Educational and Scientific Institute of Non-Advanced Education
National Aviation University

У статті проаналізовано особливості глобальних проблем в сучасній системі світу, їх трансформації, виявлення більш загострених питань з урахуванням нагального питання безпеки кожної країни, продовольчої безпеки на тлі зростання загальної кількості населення Планети. Питання охорони навколишнього середовища та змін клімату. Видозміни глобальних проблем з урахуванням війн та їх наслідків поряд з активною фазою Четвертої промислової революції, розвитку штучного інтелекту, що призводить до появи нових професій, нових форм зайнятості населення, розвитку людства загалом та, безумовно, впливає на зміни цінностей кожного суспільства. В статті проводиться аналіз історичного ракурсу економічних, соціальних змін та впливу технологічних процесів, проведена оцінка впливу війни на економічну, демографічну складову суспільства. Зазначено, що результати четвертої промислової революції, поява та розвиток штучного інтелекту є проривом для виживання людства. Штучний інтелект (ШІ) швидко трансформує різні галузі, і збереження навколишнього середовища та зміна клімату не є винятком. Сучасний світ змінює спосіб життя людини, її стиль спілкування, особливості стосунків, сприйняття одних і тих же речей і, зрештою, цінності. У статтях філософів, економістів і психологів, які займаються вивченням формування суспільств майбутнього, відзначається поява технічних структур психологічних прийомів і технологій, пов'язаних з моральною відповідальністю. Зміни технологічних стадій розвитку суспільства супроводжуються змінами в самому суспільстві. Цінності впливають на бажання людей самореалізуватися, а отже і на сферу праці. У контексті світових змін змінилися і цінності суспільства. Цінності можна поділити на різні групи, кожна людина визначає свої пріоритети (матеріальні, духовні цінності (побут, мораль, естетика), соціальні, сімейні цінності, цінності щастя, здоров'я. Кожна людина займає своє місце в суспільстві, яке визначає його статус) залежить від соціальних цінностей середовища, особливостей споживання, цілей, які можуть змінюватись протягом життя.

Ключові слова: глобальні проблеми, цінності, демографія, штучний інтелект.

The article analyzes the peculiarities of global problems in the modern world system, their transformation, identification of more acute issues, taking into account the urgent issue of the security of each country, food security against the background of the growth of the total population of the planet. Issues of environmental protection and climate change. Modifications of global problems, taking into account wars and their consequences, along with the active phase of the Fourth Industrial Revolution, the development of artificial intelligence, which leads to the emergence of new professions, new forms of employment of the population, the development of humanity in general and, of course, affects the changes in the values of every society. The article analyzes the historical perspective of economic and social changes and the influence of technological processes, assesses the impact of the war on the economic and demographic components of society. It is noted that the results of the fourth industrial revolution, the emergence and development of artificial intelligence are a breakthrough for the survival of mankind. Artificial intelligence (AI) is rapidly transforming various industries, and environmental protection and climate change are no exception. The modern world transforms a person's way of life, forms of communication, changes the characteristics of relationships, views on the same things, manners of communication, and ultimately, values. In the articles of philosophers, economists, and psychologists who are engaged in researching the problems of forming the society

of the future, the emergence of the technological structure of psychotechnologies and technologies related to moral responsibility is noted. Changes in the technological stages of society are accompanied by changes in society itself. Values influence people's desire to realize themselves and, accordingly, the sphere of employment. In the context of world transformations, there are changes in the values of society. Values can be divided into groups and everyone determines their priority (material, spiritual values (vital, moral, aesthetic), social, family values, the value of pleasure, health. Each person takes his place in society, which determines social values that depend from the environment, from needs, from goals, and they can change during life. Self-discovery is the deepest way of assessing one's values.

Keywords: global problems, values, demography, artificial intelligence.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми людства набувають особливої уваги в сучасних умовах зростання глобальних небезпек (ядерної війни, нераціональні витрати природних ресурсів, хвороби, голод, бідність тощо) та потребують розв'язання в координованій співпраці всіх країн. Серед сучасних глобальних проблем розрізняють кілька груп: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні (проблема ліквідації голоду й хвороб); продовольчі (проблема забезпечення сировиною й енергією); екологічні (проблема охорони навколишнього середовища, проблема використання ресурсів Світового океану; проблема освоєння космічного простору; проблема глобального потепління), проблема збереження миру й забезпечення процесів обмеження озброєнь.

Вивчення технологічних систем дає змогу проаналізувати еволюцію суспільного розвитку, виявити фактори, що впливають на той чи інший період, і спробувати передбачити майбутнє. Походження життя на Землі розглядається в історичній, філософській та біологічній літературі. Сьогодні провідні країни світу наближаються до 7–8 технологічних систем, які передбачають розвиток генної інженерії, майбутні технології псі, особистості та відповідальності. У той же час частини третього світу голодували від хвороб, стихійних лих і неписьменності. Виникає наступне питання: чому розрив між технологічними системами цих груп країн досягає 150–200 років? Саме з точки зору оцінки історії виникнення розриву книга Даймонда буде цікава не тільки історикам і біологам, але й економістам, і взагалі всім, хто цікавиться питанням походження. Нерівності в історії світового та економічного розвитку з урахуванням особливостей кожної країни. Даючи змогу зрозуміти, наприклад, чому іракці, у яких письмо винайшли на чотири тисячі років раніше ніж в Японії чи Скандинавії, на сьогодні найменш грамотні люди у світі.

У геологічній історії походження людини проаналізовано час-простір і відповідні їм зміни, зафіксувавши скорочення часових періодів і активацію результатів еволюції. Наприклад, формування Землі почалося в Гадейський період 460–400 млн років тому; (архей охоплював період 40–2,5 млн років тому; протерозой – 250–541 млн років тому). Останні найбільш активні і мають найкоротший час у зв'язку

зі швидким виникненням і сучасною еволюцією більшості біологічних типів. Точка зору, що підтримує прискорення часу під впливом науково-технічних процесів, може бути підтверджена також на стадіях технологічних укладів: перший і другий технологічні уклади, сформовані в 1770–1830 і 1830–1870 роках відповідно, перебували під впливом промислової революції з розвитком гідродвигунів, виплавки чавуна, обробки чавуна; на третьому (1870–1930 рр.) і четвертому (1930–1970 рр.) технологічних укладах розпочато виробництво сталі, електроенергії та неорганічної хімії, електротехніки та важкого машинобудування, виробництва неорганічної хімії, розвиток авіаційної промисловості, а згодом і авіаційної промисловості. П'ятий (1970–2010), шостий (2010–2030), сьомий (2030–2040) технологічні уклади стрімко змінюються і більш технологічно насичені, ніж перший. Основними проявами є початок розвитку мікроелектронних компонентів і нанотехнологій, а також перехід людини до розвитку генної інженерії, штучного інтелекту та робототехніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі часто зустрічаються наукові праці теоретичного спрямування, присвячені з'ясуванню сутності понять «ціннісні орієнтації» [1; 2] та «економічні інтереси» [3]. Чимало досліджень системного характеру щодо вивчення взаємозв'язку цінностей, потреб та інтересів як на мікро-, так і на макро-рівні [5–7]. Праці з філософії щодо згубної поведінки людства, самознищення на тлі розвитку прогресу, розробки нових технологій ста забруднення навколишнього середовища, що призводить до розвитку нових хвороб та смертності. філософські засади Жана Поля Сартра, що знайшли своє відображення у його роботі "Екзистенціалізм – це гуманізм". Особлива увага в сучасних умовах приділяється впливу питанню війни та відношенню сучасного соціуму до війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи актуальність сучасних світових проблем та в Україні зокрема, недостає уваги приділено питанням поєднання миру та інклюзивності розвитку в контексті захисту національних інтересів, питань тероризму, економіки, державного регулювання економічної свободи. Серед нагальних питань

постають особливості формування соціуму майбутнього як самодостатньої соціальної системи шляхом вирішення проблем гендерної рівності, урбанізації, соціальних несправедливостей в суспільстві, впливу техноглобалізації та соціопроблематики на зайнятість майбутнього та тенденції соціуму в умовах російсько-української війни. Важливим стає системне поєднання в дослідженні історичного, економічного, політичного, культурного аспектів для диспуту про сучасний стан розвитку суспільства з урахуванням стрімких технологічних змін, нестабільності як нормального стану та необхідності знаходження себе як особистості в таких динамічних змінах.

Постановка завдання. Проаналізувати глобальні економічні проблеми в змінній системі цінностей сучасного світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчаючи економічну теорію, від теорії меркантилізму до класичних теорій ХХ-го століття, можна простежити зміни, пов'язані з часом. Наприклад, теорія Майкла Познера 1961 року полягає в тому, що та сама технологія не завжди використовується в різних країнах одночасно, а для її міжнародного поширення потрібен певний час, імітаційний лаг, який можна визначити як період часу (від п'яти місяців до двох років). Як швидко цей продукт поширюється по земній кулі в сучасних реаліях? Безсумнівно, сучасний темп набагато швидший, ніж два роки, і деякі успішні рекламні та популяризаційні продукти мають покупців у всьому світі ще до того, як вони вийшли на ринок. Життєвий цикл товару прискорюється. Еволюція економічних процесів все більше пов'язує різні сектори та галузі, а міждисциплінарність стає актуальною рисою освітньої діяльності. Яскравим прикладом може служити галузь науки – нейромаркетинг, який поєднує в собі глибокі дослідження психології, економіки та політології, маркетингових досліджень, що вивчають сенсорні, когнітивні та емоційні реакції споживачів на маркетингові стимули. Ведення бізнесу в сучасних умовах – це постійна оцінка ринку та його суб'єктів, бажання споживачів змінюються, стають все більш ексклюзивними та нестандартизованими, з іншого боку відбувається певний процес «нав'язування» продукції виробниками, вони приходять на допомогу інструментам нейромаркетингу. Час не працює на вас? Період очікування стає все більш неактуальним, і навіть два десятиліття тому позиція очікування мала сенс і могла призвести до позитивних результатів. Сьогодні «чекати» – це майже те, що втратити, щось упустити. Навіть у стані спокою немає сенсу в бездіяльному очікуванні. У життя входять soft skills, м'які навички, які роблять людей більш комунікабельними, гнучкими, допомагають швидше приймати рішення, заповнити простір очікування, а отже, пришвидшити час [1].

Розвиток штучного інтелекту, його отримання скорочує час на пошук інформації, термін розумових процесів, коли він використовується як додаткова функція при виконанні великомасштабної роботи, це позитивний момент, коли продукти штучного інтелекту є на основі інтелекту та без аналізу та оцінки сліпе копіювання досягнень інших людей не допоможе розвитку.

У своєму дослідженні антрополог Кетрін Бускілл припускає, що майбутнє буде швидшим, але його швидкість є парадоксальною, оскільки людський досвід ставиться на перший план. Те, як люди реагують на швидкість, також залежить від їхньої культури, суспільства та традицій. Симбіоз швидкості та досвіду може стати ефективним шляхом уперед. Актуальною стає саме та Синергія, коли « $2+2=5$ », поєднання, здавалось би на перший погляд, не можливого для поєднання задля досягнення успішного результату. Не можна не пришвидшуватись в сучасних умовах, але і весь час «бігти» є виснажливим. Розподіл власного часу вимагає організованості та розуміння свого місця в соціумі; для організацій постають нові завдання в питаннях управління (корпоративної політики, ефективного використання всіх членів колективів), визначення ефективності управління; для держави – нові завдання в розробці та реалізації соціально-економічних політик, інструментів підтримки населення, системи освіти тощо. Війна спричиняє підвищення рівня смертності, зниження народжуваності та погіршення стану здоров'я. Разом з тим, в деяких дослідженнях можна зустріти окреслення, як не дивно, позитивних факторів війни, а саме процес повернення в людський соціум біологічного відбору; зняття заборон в суспільстві, що сприяє полегшенню соціальної напруги; перегляд цінностей [2].

Проблема війни пов'язана зі смертністю і загостреними питаннями природного відтворення. Важливо зберегти і територію, і людей. Важко не погодитись, що народжуваність, фертильність і стать є взаємопов'язаними процесами. І їхні характеристики у воєнний час дуже відрізняються від тих, які є у мирний час. Народжуваність у мирному житті є відносно планомірним процесом, який залежить від економічних, політичних, етнічних, культурних цінностей та особливостей інтимного життя. Однак у воєнний період, як показує історичний аналіз, відношення до природного відтворення людей змінюється, і принципи традиційної сім'ї можуть поступатися, бо війна зводить нанівець її цінності. Після Першої та Другої світових війн було зафіксовано різке зростання народжуваності, бебі-бум, характерний для Німеччини, європейських країн і Радянського Союзу.

Проте за прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України імені

М.В. Птухи російсько-українська війна не принесе зростання народжуваності, що пояснюється «свідомістю» громадян та певне небажання або не готовність мати дітей і до війни, на що також вплинула і ізоляція під час пандемії Covid-19. Можна додати, що скорочення народжуваності може бути спровоковано браком жінок, які покинули територію України (з 24 лютого до 19 вересня з України виїхали близько 8,4 млн людей, наразі за кордоном перебувають 1,2 млн людей з України, з них вагома частка – жінки), розлучаються або уже розлучились з чоловіками, та, на жаль, через втрати чоловіків, каліцтва, поранення в бойових діях. За позитивною статистикою Міністерства юстиції України, з березня 2022 року до кінця серпня зафіксовано лише 7450 розлучень і натомість 103903 пар вступили до шлюбу. Порівнюючи з аналогічним періодом 2021 року: 104 012 шлюбів та 29 587 розірвань шлюбів, відповідно. Отже, в Україні динамічно зростає як кількість одружень, так і кількість розлучень. За перші чотири місяці повної війни в Україні народилося 42 700 немовлят. Це на 5% менше, ніж у першому півріччі 2021 року, коли було 139 тис. немовлят, і на 11,5% менше, ніж у першому півріччі 2019 року, коли було 149 тис. Це діти, створені до повномасштабного вторгнення, і ми можемо проаналізувати майбутню статистику вже наступного року. За даними Інституту демографії до кінця століття населення України скоротиться до 22,4 млн. Демографічні проблеми в Україні були ще до війни. Населення скорочувалося з 1990 року, коли досягло максимуму – 51,6 млн. У 2022 році, за оцінками ООН, населення становило 43 млн 792 тис. осіб.

За цими даними, протягом 1990–2022 років Україна втратила близько 10,7 млн людей (понад 20% населення). Якщо оцінки Держстату від 2019 року правильні, то наявна кількість населення в Україні менша, ніж оцінка ООН: лише близько 37,9 млн осіб. Поруч зі скороченням населення чинником демографічної вразливості України є статево-вікова структура її населення. В Україні мала кількість дітей та молодих людей порівняно із старшим поколінням. Це означає, що менше жінок досягатимуть репродуктивного віку в наступні кілька років.

Цей фактор буде створювати проблеми для демографічного відновлення після війни. Навіть якщо жінки матимуть таку саму середню кількість дітей, менше жінок репродуктивного віку означає менше народжень зараз та в майбутньому.

Не дивлячись на війну, загрози, життя продовжується при будь-яких обставинах, народжуваність є запорукою розвитку нації, здорове суспільство з цінностями і фізичними даними є основою майбутнього нації. Саме тому важливим є забезпечення гідних і свідомих умов для зародження життя та його подальшого щасливого майбутнього.

За прогнозами ООН до 2050 року населення світу зросте до 11 млрд. Слід зауважити, що такі тенденції відбуватимуться не у всіх країнах світу. Домінуючими країнами є Індія, Китай, ДР Конго, Пакистан та арабські країни. Населення Європи матиме тенденцію до зменшення і, більше того, значного старіння. Середній вік людини на планеті в 2050 році становитиме 41 рік і переважатиме населення після 65 років. Якщо в 1950 році жінки народжували в середньому 4,7 дитини протягом життя, то до 2020 року загальний коефіцієнт народжуваності знизився вдвічі до 2,2 дитини / жінку. Зокрема, коефіцієнт народжуваності в Нігері, Західна Африка, становить 7,1, а на середземноморському острові Кіпр 7, як і в більшості країн Західної Європи. Кожна країна повинна мати власну державну політику з питань народжуваності, національного добробуту тощо, що сприятиме стимулюванню міграційного та природного приросту [4].

Зростання населення в країнах Південно-Східної Азії має більш довгостроковий період, разом з тим, населення даного регіону старітиме в найближчі 20 років, а саме за прогнозами до 2030 року в країнах Азії від 21 до 27,9% становитиме населення після 65 років, в той час в країнах Африці – менше 7%, в Європі – від 28 і більше %, в країнах Латинської Америки – 14–20,9%. Такі тенденції дозволяють стверджувати, що природне зниження народжуваності, і збільшення рівня освіти, може навпаки стати в нагоді для зростання природного приросту. Зростання віку матері – одна з сучасних ознак зміни термінів природного приросту населення Європи і України, в тому числі. Разом з цим, це не можна віднести до аргументу відмови бути матір'ю, а, навпаки свідчить про відповідальність жінки та бажання мати здорове і успішне майбутнє покоління. Зменшення народжуваності пояснюється наслідком процесу суспільної модернізації. З іншого боку, в цей період з'являються нові методи, які здатні збільшити популяцію, це можливість запліднення, у разі неможливості мати дітей, штучне запліднення, сурогатне материнство.

Звертаючи увагу на глобальні проблеми, можна наголосити, що одна притягує іншу, війни провокують не лише економічні, територіальні і демографічні втрати, а і погіршення, а іноді і знищення навколишнього середовища, що, в свою чергу, також руйнує демографічний, економічний тощо фони. За два останні десятиріччя люди стали частіше помирати від неінфекційних хвороб, таких як серцево-судинні захворювання, діабет та рак, йдеться в масштабному дослідженні про причини смертності в світі, яке провела Всесвітня організація охорони здоров'я. У звіті Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), згідно з яким забруднене навколишнє середовище є однією з найголовніших причин високої смертності у світі. Так, за даними

організації, майже чверть населення планети помирають саме через погані екологічні умови: екологічні ризики зумовлюють виникнення понад 100 найнебезпечніших хвороб, і щороку саме вони вбивають 12,6 млн людей, а це – 23% усіх смертей, які трапляються у світі.

Дослідження показують: рівень захворюваності на рак серед молодих людей зростає. Тож ця тривожна тенденція свідчить про те, що це може стати глобальною епідемією. Дослідження, результати якого опубліковано в журналі *Nature Reviews Clinical Oncology*, свідчать: за останні кілька десятиліть у багатьох країнах зростає захворюваність на рак молочної залози, товстої кишки, ендометрію, стравоходу, тощо. Якщо у 2018 році через рак померло близько 9,6 мільйона людей, то за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) уже до 2024 року кількість захворювань може зрости до 30 мільйонів на рік.

У ВООЗ зазначають, що два найбільші «екологічні» вбивці у світі – це інсульти та інфаркти (2,5 млн на рік). Далі йдуть хвороби серця (2,3 млн) та рак (1,7 млн), респіраторні хвороби (1,4 млн) та діарея (846 тисяч). У доповіді ВООЗ визначено цілий ряд екологічних причин і їхній зв'язок зі смертністю, а саме: забруднення навколишнього середовища, вплив хімічних речовин, зміна клімату та ультрафіолетового випромінювання, більш ніж 100 захворювань і травм та ін.

Забруднення повітря можна звинуватити в 8,2 мільйона випадків смертей, включаючи вплив вторинного тютюнового диму, який відповідає за серцево-судинні захворювання, рак і хронічні респіраторні захворювання.

Найбільше на здоров'я українців впливає забруднене повітря. Щорічно по всій Україні в атмосферу виділяється близько 17 млн тонн шкідливих речовин. Крім того, деякі з цих речовин мають значний вплив на зміну клімату, а, відтак, і на погіршення стану здоров'я людей.

Людство своїм існуванням уже створює проблему для свого життя. Разом з тим, результати четвертої промислової революції, поява та розвиток штучного інтелекту є проривом для виживання людства. Штучний інтелект (ШІ) швидко трансформує різні галузі, і збереження навколишнього середовища та зміна клімату не є винятком. Процесори ШІ, апаратні компоненти, які забезпечують ефективну роботу алгоритмів ШІ, відіграють вирішальну роль у формуванні майбутнього цих галузей [5].

Одним із основних способів, за допомогою яких процесори штучного інтелекту роблять різниці, є можливість розробки більш точних і складних моделей клімату. Ці моделі необхідні для розуміння складних взаємодій між різними факторами, які сприяють зміні клімату, такими як викиди парникових газів, вирубка лісів і океанські течії. Використовуючи алгоритми штучного

інтелекту в ці моделі, дослідники можуть краще прогнозувати наслідки зміни клімату та розробляти ефективніші стратегії пом'якшення їх наслідків. Процесори штучного інтелекту також використовуються для оптимізації систем відновлюваної енергії, таких як сонячні батареї та вітрові турбіни. Аналізуючи дані про погодні умови, попит на енергію та інші фактори, алгоритми ШІ можуть допомогти цим системам працювати ефективніше та виробляти більше чистої енергії. Це може допомогти зменшити викиди парникових газів і підтримати перехід до більш стійкої енергетичної системи.

Крім того, штучний інтелект може допомогти зменшити споживання енергії шляхом оптимізації роботи будівель, транспортних систем та іншої інфраструктури. Наприклад, алгоритми ШІ можна використовувати для керування системами опалення, вентиляції та кондиціонування повітря в будівлях, забезпечуючи ефективне використання енергії та зменшуючи загальний вуглецевий слід. Так само штучний інтелект можна використовувати для оптимізації транспортного потоку в містах, зменшення заторів і викидів транспортних засобів.

Вчені відзначають, що нейронні мережі спочатку навчаються на контенті, створеному людьми. Але в майбутньому їх буде дедалі менше, і вони ставатимуть усе більш інституційними. В результаті останні замінять вихідні достовірні дані. А це означає, що в майбутньому штучний інтелект буде вчитися на продуктах штучного інтелекту, що неминуче призведе до погіршення якості цифрового контенту. У своїй книзі Росс Андерсон, професор техніки безпеки Кембриджського та Единбурзького університетів, порівнює роботу штучного інтелекту із забрудненням навколишнього середовища: «Подібно до того, як ми наповнюємо океани пластиком сміттям і наповнюємо атмосферу вуглекислим газом, ми будемо також порівнювати роботу штучного інтелекту із забрудненням навколишнього середовища». Інтернет повний усіляких нісенітниць. Це ускладнить навчання нових моделей шляхом аналізу веб-сторінок, даючи перевагу організаціям, які вже роблять це або контролюють доступ до інтерфейсів людина-машина в масштабі» [6].

Висновки. І знову людство саме псує те, що створило для свого ж розвитку. Футуролог Айан Пірсон, зазначає основні зміни до кінця XXI століття: активне використання вод світового океану з метою забезпечення продовольством зростаючу кількість населення на Планеті та можливість керувати погодними умовами; активізація діяльності з підтримки роботи людського мозку шляхом підключення до комп'ютерів, що зможе бути можливим з 2075 року; здійснення контролю над процесами ядерного синтезу; значні досягнення очікуються у генній інженерії, завдяки ДНК та здобуткам робототехніки, вчені

створять надзвичайно розумних людей і довгожителів; освоєння нових територій для розвитку бізнесу, заселення.

Стівен Гокінг визнавав великі можливості, які виникли внаслідок прогресу в сфері штучного інтелекту, проте попереджав і про небезпеку. У 2014 році він зазначив, що "розвиток штучного інтелекту у повній мірі може означати кінець людства" та акцентував увагу на питанні глобального потепління як однієї з найбільших загроз для життя на планеті. Міжурядова група ООН з питань зміни клімату (МГЕЗК) також підкреслює потенційну небезпеку переломних моментів кліматичних змін у зв'язку з підвищенням температур.

За прогнозом Українського інституту майбутнього, виокремлено 7 найбільш ефективних технологій важливих для подальшого розвитку і застосування: біоінженерні технології, захищені резервні комунікаційні мережі, квантові технології, космічно-базовані датчики, максимально зменшені у розмірах довговічні батареї, робототехніка, штучний інтелект. В контексті світових трансформацій відбуваються зміни цінностей соціуму. Цінності можна розділяти на групи і кожен визначає свій пріоритет (матеріальні, духовні цінності (життєві, моральні, естетичні), соціальні, сімейні цінності, цінність задоволення, здоров'я. Кожна особа займає своє місце в суспільстві, що визначає соціальні цінності, які залежать від оточення, від потреб, від цілей і вони можуть змінюватись протягом життя. Самопізнання – найглибший шлях оцінки своїх цінностей.

Сучасний світ змінює спосіб життя людини, її стиль спілкування, особливості стосунків, сприйняття одних і тих же речей, стиль спілкування і, зрештою, цінності. У статтях філософів, економістів і психологів, які займаються вивченням формування суспільств майбутнього, відзначається поява технічних структур психологічних прийомів і технологій, пов'язаних з моральною відповідальністю. Зміни технологічних стадій розвитку суспільства супроводжуються змінами в самому суспільстві. Цінності впливають на бажання людей самореалізуватися, а отже і на сферу праці. Різноманітні дані показують, що професіями майбутнього є ІТ-генетики, персональні бренд-менеджери, експерти з побудови

траєкторії особистого розвитку і т.д. Ці професії пов'язані не лише з набутими професійними знаннями та навичками (важкі навички), але й є важливими елементами, які становлять майбутні професії. Реалізація особистості в сучасному світі – soft skills, а саме: емоційний інтелект, сміливість проявити себе, сміливість робити помилки, керівництво слабкостями, швидкість, креативність, етичність, системність, лідерство, адаптивність, комунікативність, співпраця. Розвинутість такого набору м'яких якостей, з комбінування з наявними твердими навичками дозволить змінювати професії, вдосконалюватись, на, відповідно, призведе до трансформації цінностей.

Людство вступає в епоху, коли чотири покоління збираються на ринку праці. Покоління, яке народилося між 1946 і 1960 роками, відоме як бебі-бумери, відоме своїм ідеалізмом, професіоналізмом і духом змагання. Друге покоління, покоління X, народилося між 1961 і 1979 роками і відоме своєю орієнтацією на результат, консерватизмом і зосередженістю на баланс між роботою та особистим життям. Третє покоління міленіалів, народжене між 1980 і 1995 роками, відчуває себе особливим і вільно висловлює свої ідеї та критикує майже всіх інших. Міленіали шукають викликів, але часто не хочуть брати на себе відповідальність. Четверте покоління, покоління Z, або геймери, або iGen, віддає перевагу індивідуалізму та меншій внутрішній мотивації. Вони більше шукають хорошу, надійну роботу, ніж роботу своєї мрії, і знають, що для цього доведеться багато працювати. Усі ці перераховані аспекти підкреслюють ключову роль управління персоналом, яка відіграватиме важливу роль у майбутньому важливу роль та спонукатиме до одночасного залучення, утримання різних поколінь. І уже в майбутній історії про походження людства, акцент буде здійснюватись за іншими факторами, тими, які мають вплив на людей сучасності. В залежності від чого економічні політики країн будуть сформовані і наскільки різнитися в майбутньому? Країни, які мали доступ до технологій/країни, які їх створювати / або ті, що потерпали в джунглях від зброї, хвороб та насилля і просто не мали бажання чи розуміння необхідності технологічного прогресу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Діденко О. Теоретичне дослідження науково-методичних підходів до дослідження поняття економічний інтерес. *Демократичне врядування*. 2013. Вип. 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_33
2. Зверяков М.І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії. *Економіка України*. 2018. No. 10. С. 10–31. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.10.010>
3. Зміни клімату: як глобальне потепління вплине на Землю. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/04/video/suspilstvo/zminy-klimatu-yak-hlobalne-poteplinnya-vplyne-zemlyu> (дата звернення: 21.04.2023).
4. Панафідін І.О. Справедливість і війна: проблема поєднання. *Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць*. 2012. Вип. 13. С. 161–172.
5. Чайка Г.В. Синергетичний підхід при дослідженні системи ціннісних орієнтацій *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПНУ. Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2012. Т. 24. Ч. 5. С. 237–245.

6. Шушкова Ю.В. Аналіз інституційного забезпечення технологічної модернізації економіки України. Інвестиції: практика та досвід. 2020. No. 4. С. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.18>.
7. Kubiszewski I., Costanza R., Franco C., Lawn P., Talberth J., Jackson T., Aylmer C. Beyond GDP: Measuring and achieving global genuine progress. *Ecological Economics*. 2013. Vol. 93. P. 57–68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2013.04.019>
8. Anderson R. Curriculum Vitae. URL: <https://www.cl.cam.ac.uk/~rja14/Papers/cv.pdf>
9. Як зміниться життя людства у найближчі 10 років. Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/24110-yak-zminytsia-juttia-ludstva-u-nayblyjchi-10-rokiv/>
10. Wolfe D.A. From Entanglement to Alignment: A Review of International Practice in Regional Economic Development. Mowat Publication. 2010. URI: <https://hdl.handle.net/1807/96200> (дата звернення: 20.04.2022).

REFERENCES:

1. Didenko O. (2013) Teoretychne doslidzhennia naukovo-metodychnykh pidkhodiv do doslidzhennia poniattia ekonomichnyi interes. *Demokratychnе vriaduvannia*, is. 12. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_33
2. Zvieriakov M.I. (2018) Teoretychna paradyhma staloho rozvytku ta ukrainski realii. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10, pp. 10–31. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.10.010>
3. Zminy klimatu: yak hlobalne poteplinnia vplyne na Zemliu. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/04/video/suspilstvo/zminy-klimatu-yak-hlobalne-poteplinnya-vplyne-zemlyu> (accessed April 21, 2023).
4. Panafidin I.O. (2012) Spravedlyvist i viina: problema poiednannia. *Aktualni problemy dukhovnosti : zb. nauk. Prats*, is. 13, pp. 161–172.
5. Chaika H.V. (2012) Synerhetychnii pidkhid pry doslidzhenni systemy tsinnisnykh orientatsii. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPNU. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii*, vol. 24, part 5, pp. 237–245.
6. Shushkova Yu.V. (2020) Analiz instytutsiinoho zabezpechennia tekhnolohichnoi modernizatsii ekonomiky Ukrainy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 4, pp. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.18>
7. Kubiszewski I., Costanza R., Franco C., Lawn P., Talberth J., Jackson T., Aylmer C. (2013) Beyond GDP: Measuring and achieving global genuine progress. *Ecological Economics*, vol. 93, pp. 57–68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2013.04.019>
8. Anderson R. Curriculum Vitae. Available at: <https://www.cl.cam.ac.uk/~rja14/Papers/cv.pdf>
9. Iak zminytsia zhyttia liudstva u naiblyzhchi 10 rokiv. Ukrainyskyi instytut maibutnoho. Available at: <https://uifuture.org/publications/24110-yak-zminytsia-juttia-ludstva-u-nayblyjchi-10-rokiv/>
10. Wolfe D.A. (2010) From Entanglement to Alignment: A Review of International Practice in Regional Economic Development. Mowat Publication. Available at: <https://hdl.handle.net/1807/96200>